

Ordlista VI

Kapitel 18 Vi och vår familj

Efternamn s. 234

ett efternamn, -

en tradition, -er

en variant, -er

självklart

förs vidare

en uppväxt, -er

ske

nybildad

godkänna

Patent- och registreringsverket (PRV)

gå igenom

ett krav, -

uppfylla

förväxla

ett firmamärke, -n

litterär

ett verk, -

en släkt, -er

ett förled, -

ett slutled, -

ologisk

ett namn som man får efter sina föräldrar

det man har gjort under en lång tid

en annan form som inte är lik det man gjort tidigare

här: som man förväntat sig och accepterar

här: namnet ges till nästa generation

det att växa upp från barn till vuxen

här: ett namn som man hittat på själv

acceptera

myndighet som bland annat godkänner byten av namn

här: bli godkänd, acceptera

det att man måste göra något

det att man måste ha gjort något

tro att något är samma som något annat

ett namn på ett företag

som har med litteratur att göra

här: en roman eller något annat som en författare skrivit

en familj

här: det som inleder ett namn

här: det som avslutar ett namn

som inte stämmer eller hänger ihop

Vilhelmina, Sverige s. 236

sömlös

en snöhög, -ar

en indian, -er

adopterad

inlämnad

en nunna, -or

adoptera

rusa

inte kunna sova

där det finns mycket snö på ett ställe

en person som tillhör en ursprungsbefolkning

här: V. är född i Guatemala men har fått nya

föräldrar i Sverige

här: V:s föräldrar kom med henne till ett kloster

eftersom de inte kunde ta hand om henne själva

en religiös kvinna som bor i ett kloster

här: det att ett par svenskar blir föräldrar till någon

annans barn

här: hjärtat tickar fort

Grundhjulet

förtränga	det att försöka glömma bort något som inte är trevligt
en massaker, massakrer	när många människor dödas samtidigt
en viskning, -ar	när man talar tyst så att det nästan inte hörs
en raket, -er	här: hon blir så glad så att det känns som om hon skickar iväg raketer upp i himlen
tiga	hålla tyst, inte prata
anpassa sig	det att försöka vara som alla andra
(ett) ursprung	här: den familj och det land man kommer från
förtvivlad	mycket ledsen
en mayaindian, -er	en person som tillhör ursprungsbefolkningen maya
google translate	en sökmotor på internet där man kan få hjälp med översättningar
ta itu med	sätta igång med något, börja med något
en nunna, -or	en religiös kvinna som bor i ett kloster
tack vare	här: därför att nunnorna hjälpte till

19 "Vi och dom"

Fördomar om andra s. 244

en fördom, -ar	en åsikt som inte stämmer med verkligheten
psykologisk	som har att göra med psykologi (läran om själen)
ett fenomen, -	något som finns och som man kan se eller märka
heja på	visa att man gillar ett lag genom att skrika "heja!"
en attityd, -er	ett sätt att se på andra människor
(en) socialpsykologi	när man vetenskapligt studerar hur vi tänker, påverkar och är tillsammans med andra människor
forska	undersöka något på ett vetenskapligt sätt
förmedla	det att ge information från en person till en annan
en värdering, -ar	en uppfattning om vad som är rätt och riktigt
en doktorsavhandling, -ar	ett vetenskapligt arbete som skrivs av en person som ska ta en doktorsexamen
kombinera	blanda eller sätta ihop olika delar
(en) media	här: tv, radio och tidningar
en datorteknik, -er	teknik som har att göra med datorer
(en) statistik	en metod för att samla in och bearbeta data
analysera	undersöka mycket noggrant
referera	här: handla om
en uppfattning, -ar	det att man tycker något
ett personlighetsdrag, -	det att något är typiskt för en person
avvaktande	vara lite försiktig
spontan	direkt
associera	börja tänka på något

Grundhjulet

negativ	något som inte är så bra
en egenskap, -er	ett sätt att vara som är typiskt för någon
utsatt	som inte är skyddad och som lätt kan skadas
en funktionsnedsättning, -ar	här: en person som har en begränsad fysisk eller psykisk prestationsförmåga
grundläggande	som har stor betydelse
en personlighet, -er	allt som kännetecknar en person
fördomsfull	att ha en åsikt som inte stämmer med verkligheten
nedvärderande	när man tycker att någon är mindre värd
en kollega, -or	en arbetskamrat
en studie, -r	en vetenskaplig undersökning
omedveten	utan att man vet om eller märker något
en stereotyp, -er	det att något alltid är lika
ett skolresultat, -resultat	här: när man mäter och jämför hur framgångsrika eleverna i en skola varit
datorbaserad	som gjorts med hjälp av datorer
en association, -er	en ny tanke man får när man tänker på något
en kombination, -er	en blandning av olika delar
(en) naturvetenskap	här: ämnen i skolan (fysik, kemi och biologi)
(en) humaniora	här: humanistiska ämnen i skolan (språk, historia, samhällskunskap)

Var tacksam. För att du är fri. S. 249

en medkänsla, -or	det att bry sig om andra människor och förstå hur de känner
inspirera	få någon att känna att den vill göra något
rymma	här: när man är tvungen att ge sig iväg från sitt hem
hota	säga något för att någon ska bli rädd
(en) änglavakt	här: ha stor tur i en farlig situation, som om änglar i himlen vaktat och sett till att det gått bra
hamna	komma fram till utan att det var meningen
exotisk	ovanlig, som kommer från ett främmande land
yttra sig	uttrycka sig, säga något
uppdelad	här: människor bor i olika delar av Göteborg beroende på vem man är och var man kommer ifrån
en orättvisa, -or	det att alla inte får samma behandling
ett lågstadium, -er	skola för årskurs 1–3
mobbad	retad och illa behandlad av någon/några
splittrad	här: hon kände att hon hörde hemma på många olika ställen

Grundhjulet

en plugghäst, -ar	en elev i skolan som är flitig och läser sina läxor ordentligt
lojal	stå på någons sida, här: invandrarkompisarnas
(en) puls	här: känna något i hela kroppen
en livserfarenhet, -er	det att man lärt sig något av livet
en flykt, -er	det att man är tvungen att ge sig iväg från sitt land
förgylla	här: kännas bättre
lyckosam	ha tur i livet
ett mobbningsoffer, -	den person som utsätts för mobbning
röstlös	här: de som inte själva kan tala om vad de tycker och vill
en talang, -er	det att vara duktig på något
(en) kreativitet	förmåga att kunna komma med nya idéer och utföra dem
begränsa	här: det att inte kunna göra som man vill
vare sig ... eller	här: hon känner sig inte hemma i Sverige men inte heller i Iran
en yttrandefrihet, -er	det att vara fri och kunna säga vad man vill
en scen, -er	en plats på en teater där skådespelare kan stå
Vi har alla ett val s. 254	
en rumpa, -or	bakdel på en människan (vard.)
ana	tro men inte vara säker
konstatera	säga säkert
(en) växtvärk	det att få ont i kroppen när man växer
en röntgenundersökning, -ar	kontroll med hjälp av en röntgenapparat
en cancertumör, -er	nya celler i kroppen som växer och blir till cancer
ett bäcken, -	nedersta delen av överkroppen
(en) smärta	det att det gör mycket ont
dryg	lite mer än
en cellgiftsbehandling, -ar	det att få vård på sjukhus med cellgifter
ett cellgift, -er	typ av läkemedel som används mot svåra sjukdomar
(en) strålning	behandling mot cancer med hjälp av elektromagnetism
återstå	vara kvar
ett alternativ, -	det att ha flera möjligheter att välja på
en nerv, -er	förbindelse som liknar trådar och som går mellan det centrala nervsystemet och kroppen
en rullstol, -ar	stol för rörelsehindrad person med två stora hjul i bak
föreläsa	berätta något för en stor grupp människor
nämligen	det vill säga, närmare bestämt

Grundhjulet

ett offer, -	det att en människa känner att hon blivit orättvist behandlad
det sistnämnda	det sista alternativet
leva fullt ut	leva ett vanligt liv som alla andra
påminna sig själv	säga åt sig själv
hedra	visa respekt för
(en) stolthet	det att vara stolt och nöjd med något man gjort
brinna för	vara mycket intresserad av
en förutsättning, -ar	en möjlighet att göra något
gå mot strömmen	inte göra som alla andra
bana väg	här: bestämmer sig för att gå sin egen väg
(en) omvärld	alla runt omkring
besegra	vinna över
rullstolsburen	en person som sitter i rullstol
bestiga	klättra upp på
Kebnekaise	Sveriges högsta berg, 2 111 meter
professionell	det att vara mycket skicklig på det man gör
en föreläsare, -	en person som berättar något för en grupp människor

Kapitel 20 Vi och våra barn

Det gåtfulla folket s. 260

gåtfull	hemlighetsfull, mystisk
en pöl, -ar	här: en samling med vatten
glida	röra sig jämnt och lugnt över vattnet
en köl, -ar	den främre delen på en båt
en tron, -er	en stol som är gjord för en kung
snudda	röra lite lätt
en äng, -ar	ett område på marken där det växer gräs och blommor
svängande	det att något rör sig från en sida till en annan
en grind, -ar	en dörr i ett staket eller en mur
en kotte, -ar	frön som sitter tätt ihop på träd, t.ex. gran, tall
ett plank, -	ett staket som man inte kan se igenom
klottra	skriva eller rita lite slarvigt
en indian, -er	en person som tillhör Nordamerikas ursprungsbefolkning
en skugga, -or	ett område som är mörkare och som inte nås av strålning från solen

Grundhjulet

skugga	smyga efter någon utan att den personen märker det
en bov, -ar	en person som är kriminell
festlig	här: rolig
en grimas, -er	ett uttryck i ansiktet som görs för att man vill vara rolig, eller för att skrämma någon
ett skjul, -	en mindre, enkel byggnad
ett tågöverfall, -	det att ett tåg stoppas och så gör kriminella inbrott i vagnarna på tåget
magisk	något man inte kan förklara och som kan påverka andra
ett skämt, -	något man säger eller gör som andra kan skratta åt
värdelös	något som inte är värt något
en skatt, -er	här: något som man är mycket rädd om
ett fartyg, -	en stor båt
ett rike, -n	ett land

Föräldraförsäkringen s. 264

utforma	utarbета
en översikt, -er	sammanfattning
införa	lansera
såväl ... som	här: både mammor och pappor
resterande	som finns kvar
reservera	här: bestämdes att papporna skulle ha; förbehålla
ytterligare	fler
en effekt, -er	påverkan
ett uttag, -	här: papporna tog därmed ut flera dagar än tidigare
en andel, -ar	del; här: antalet pappor
påföljande	som kommer efter; här: nästa (år)
respektive	här: eller
genomsnitt	medeltal

Badmorgon s. 270

ånga	när det ryker av vattnet som dunstar bort på berget
en mossa, -or	en typ av växt som bildar mjuka täcken
dränka	här: bli mycket våta av regnet
(en) fukt	när något blivit mycket vått
fördjupa	här: bli klarare och tydligare
en veranda, -or	ett uterum som byggts till på ett hus
(en) växtlighet	det som växer
en regnskog, -ar	här: när det växer mycket och ser ut som en regnskog i djungeln

Grundhjulet

tät	här: när det som växer är mycket nära varandra
(en) balans	det att man kan gå och stå utan att ramla
löständer	konstgjorda tänder som man kan sätta in och ta ut ur munnen
saklig	klart och tydligt
en pion, -er	en halvbuske med stora röda eller rosa blommor
maka på sig	flytta på sig
en stam, -mar	den del av ett träd som grenar och blad sitter på
skär	rosa
en munfull	så mycket som ryms i munnen
ett glapp, -	här: återger ljudet när löständerna sätts in i munnen
behändig	lätt
angå	vara intressant för någon
en ravin, -er	djup och smal sänka mellan branta väggar
föraktfull	här: lite elakt
varken ... eller	här: inte du men inte heller jag
en soldimma, -or	en typ av dimma som bildas när solen lyser på det som är fuktigt och värmer det
en grop, -ar	ett hål i marken
lömsk	här: lite hemlighetsfullt
en udde, -ar	liten halvö som sticker ut i vattnet
en terrass, -er	här: plana avsatser i flera nivåer
kanta	något som växer runtomkring
en frans, -ar	trådar som hänger ner
ett sjögräs, -	växt som växer på botten och ser ut som gräs
svepa	röra sig från den ena sidan till den andra
(ett) motstånd	här: att hennes farmor skulle säga nej
ängslig	lite rädd
glida, gled, glidit	här: gick försiktigt ner
en midja, -or	den smalaste delen på kroppen, mellan bröstkorg och höfter
djup	här: långt ner till botten
glimma	lysa
dyka	hoppa med huvudet före ner i vattnet
släppa	inte hålla i något
ta sats	här: förbereda sig för att hoppa i vattnet
en tångruska, -or	här: tång är en växt som finns i havet och när det är många tillsammans bildar de en ruska
utmed	längs
en bubbla, -or	liten kula med luft i
hålla andan	inte andras

Grundhjulet

flyta
skrämmd

ligga på vattnet utan att röra sig
rädd

21 Vi på jobbet

Kvinnor och män på jobbet s. 279

i stor utsträckning
en samhörighet, -er
bidra
(en) statistik
Statistiska Centralbyrån
en fördelning, -ar

(en) könsfördelning
ett diagram, -

för det mesta
det att höra ihop med andra
ge
redovisning av data man samlat in
myndighet som tar fram statistik
det att något är uppdelat, här: mellan kvinnor och män
det att något är uppdelat mellan män och kvinnor
en bild som visar olika företeelser

Trivsel på jobbet s. 280

(en) medvetenhet
en kollega, -or (eller -er)
bristande
(en) jämställdhet
(en) diskriminering
(en) mobbning
en källa, -or
(en) utveckling

en stämning, -ar
bekräfta
hängig
slösa
stärka
(ett) självförtroende
skämta
smitta
ett tillkortakommande, -n
ett glädjeämne, -n

det att ha något klart för sig
arbetskamrat
något som saknas
det att något är lika mellan män och kvinnor
det att något inte är lika mellan män och kvinnor
det att någon behandlar någon annan illa
här: göra så att
en process som gör att något förändras till något bättre
en känsla
visa
lite sjuk
ge mycket
göra starkare
det att tro på sig själv och sin förmåga
skoja
spridas; här: göra att flera blir glada
det att man inte har lyckats så bra med något
något som ger glädje

Hur skapar man trivsel på jobbet? s. 282

en Sifo-undersökning, -ar
ett kontorsföretag, -
rangordna

en marknadsundersökning som gjorts av TNS-Sifo
här: ett företag som förmedlar kontorslokaler
ordna så att det bästa kommer först

Grundhjulet

en förmån, -er
(en) harmoni
(en) friskvård
(en) massage
ett gym, -
stilfull
en vaktmästare, -

en faktor, -er
vantrivas
(ett) snusk
en kollega, -or (-er)
högljudd " "
(ett) skvaller
förneka

Han trivs med jobbet i äldrevården s. 283

en vårdarbetare, -
medelålders
(en) omsorg
relevant
i termer av
besitta
en kollega, -or (eller en kollega, -er)
en fördom, -ar
ett yrkesval, -
snarare tvärtom
givande
en attityd, -er
en vårdtagare, -
en livserfarenhet, -er
genomskåda
ringa
i genomsnitt
en hushållssyssla, -or
(en) medicinering
(en) hygien
slitig
mental
känslomässig
en förutsättning, -ar
ett måste, -n

det att få något extra på sin arbetsplats
här: när det är lugnt och fridfullt på arbetet
när man t.ex. motionerar för att hålla sig frisk
en behandling där kroppens mjuka delar knådas
en lokal med olika träningsredskap
som ser trevlig ut
en person som hjälper till med allt möjligt på ett företag
något som bidrar till ett visst resultat
inte alls trivas
när det är mycket smutsigt och stökigt
arbetskamrat
som låter mycket och högt
det att prata illa om en annan person
inte erkänna något

en person som arbetar inom vården
som är i medelåldern (40–50 år)
det att ta ansvar för och sköta någon
vara intressant
om
ha
arbetskamrat
en uppfattning som inte stämmer med verkligheten
det att välja ett yrke
här: utan istället tycker många att det är ett bra val
som ger mycket positivt
en inställning till något
den som tar emot vården och omsorgen
det att ha kunskap som man skaffat sig under sitt liv
inse något
mycket liten
här: han hinner med 4–5 besök varje dag
arbete i hushållet (t.ex. städning, disk ...)
det att dela ut mediciner
det att tvätta sig
arbetsamt
som har med själen att göra
som har med känslor att göra
det att något är nödvändigt
det att något är nödvändigt

Grundhjulet

(en) demens ohållbar en egenföretagare, - oregelbunden	en sjukdom som påverkar minnet omöjligt en person som har ett eget företag här: ett arbete som inte har regelbundna tider (t.ex. mellan 8–17) köra i bil vilja ha något
skjutsa pocka på (en) uppmärksamhet (en) status	det att visa intresse för någon det att ha ett yrke som visar hur fin och rik man är något som någon tänkt ut och som inte är sant inte sann det att ett liv är värt något för någon som inte behöver höra ihop ett område i samhällslivet sätta värde på göra
påhittad falsk ett livsvärde, -n nödvändigtvis gå hand i hand en sektor, -er premiära utföra ett kall, -	det att ett yrke anses vara en livsuppgift (och som man inte behöver få så bra betalt för) hur man ser på något en grupp personer som bor och äter tillsammans en leksak av plast som barn åker på när det är snö full av respekt lyx, elegans det att något är ytligt vackert kunskap som man fått av att leva det att få en möjlighet att se in i något det att man åldras flytta på sig en låda med legobitar (plastleksaker)
ett perspektiv, - ett hushåll, - en pulka, -or ödmjuk (en) glamour (en) flärd (en) livsvisdom (en) insyn (ett) åldrande förflytta sig en legolåda, -or	

Och vad har du sysslat med då? s. 290

smälta in barfota (ett) snöblask en farstubro, -ar (en) väta inse ett misstag, - ett vikariat, - en teckningslärare, -	här: anstränga sig för att bli svensk gå utan skor snö som smälter och blir mjuk och våt en liten tillbyggnad framför dörren på husets utsida det våta förstå det man gjort fel ett tillfälligt arbete för att ersätta någon som är sjuk lärare som undervisar i bild
--	---

Grundhjulet

(en) konst	när man t.ex. målar tavlor
universell	det som gäller generellt och som omfattar allt
civiliserad	att ha ett ordnat liv
en personalchef, -er	en person som har hand om personalen och som anställer
en besökslampa, -or	lampa som sitter utanför dörren och som visar om personen i rummet är upptagen eller inte
kliva in	gå in
nervös	osäker
dölja	gömma
(en) oro	det att känna sig osäker och orolig
gå av och an	gå fram och tillbaks
spänna ut	dra i
hängslen	band som man sätter fast i byxorna och har över byxorna så att de inte åker ner
svikta	gunga upp och ner på tårna
syssla med	arbeta med
ett favoritbegrepp, -	det att någon tycker mycket om att använda vissa ord
en sysselsättning, -ar	arbete
en filmare, -	en person som filmar med filmkamera
ett djurliv, -	djuren i området
ett inspelningsteam, -	flera personer som spelar in filmer tillsammans
hack i häl	gå nära efter någon
(en) fascination	stort intresse
släpa	bära något tungt
rigga	bygga upp
koppla	sätta ihop sladdar och apparater
en sladd, -ar	en ledning, en kabel
en apparat, -er	här: filmkamera
en djungelpojke, -ar	en pojke som bor i djungeln
behandla	vara på ett visst sätt mot någon (här positivt)
en oberörbar, -a	en person i Indien som tillhör den lägsta klassen
vore	skulle vara
värd	här: att de hade ett värde och inte var sämre än andra
vissla	dra ihop läpparna och blåsa så att det hörs ett starkt ljud
locka till sig	här: få fåglarna att komma fram
härma	låta likadant som något, t.ex. ett djur
logisk	som går att förstå
givetvis	naturligtvis

Grundhjulet

en egenskap, -er	kännetecknen, ett sätt att vara som är typiskt för någon
en yogaandning, -ar	ett sätt att andas som man lär sig på yoga
kompetent för	kvalificerad för
frysa till	bli alldeles stilla och stel
en handflata, -or	insidan på handen
signalera	här: betyda
entusiastisk	här: mycket glad och förväntansfull
spänna ögonen i	titta strängt på någon
tiotal	ungefär tio
grubbla	fundera mycket
ett beteende, -n	sätt att uppföra sig
duga, dög, dugt	vara bra nog, bli accepterad
tillräcklig	så att det räcker

22 Vi och naturen

Snigelns visa s. 297

en snigel, -ar	ett litet djur som har lång smal kropp och slemmig kropp och som rör sig mycket långsamt
trög	här: svårt för snigeln att ta sig fram på grus
(ett) grus	stenig sand
bortkrypa	krypa bort (bortkrypa är ett ord som poeten hittat på)
ett dån, -	högt ljud
ett hot, -	något som gör någon rädd
en hydda, -or	här: snigelns hus, dvs. snäcka

Ja visst gör det ont s. 299

en knopp, -ar	det som ska bli ett blad eller en blomma
brista	gå sönder
tveka	ha svårt att bestämma sig
(en) längtan	det att längta efter att någonting ska hända
binda	här: sitta fast
bitterblek	mycket blek (ett mycket ovanligt ord)
tära	göra ont
spränga	göra så att något går sönder
skälvande	darrande
(en) ängslan	det att man är rädd för att något ska hända

Grundhjulet

klamra sig vid en kvist, -ar

svälla

glida

en tyngd, -er

klänga

oviss

kalla

darra

(ett) jubel

(en) rädsla

(ett) glitter

skrämmas

ängslas

en färd, -er

(en) trygghet

(en) tillit

sitta fast på en kvist

bli större eller tjockare

röra sig på något som är halt

något som är tungt

hänga på något

som man inte vet något säkert om

ropa på

ska lite (för att man är rädd eller fryser)

en glädje

det att man är rädd för något

något som lyser starkt och ljusst

bli rädd för

vara rädd för

resa; här: att dropparna skulle släppa från kvisten

det att känna sig säker och slippa vara rädd

det att lita på någon eller något

Det svenska skräpet s. 302

köra med

en informationskampanj, -er

särskilt

skräpa ner

hushållssopor

oavsett

ett material, -

ett sopberg, -

ett värmeverk, -

källsortera

ett plastgaller, -

en kryddbурk, -ar

pilla bort

en återvinningscentral, -er

fullastad

ett kylskåp, -

nedklippt

ett fruktträd, -

(ett) avfall

här: använda sig av

det att man sätter in annonser i tidningar och annonserar på teve för att informera om något speciellt

kasta skräp överallt

sopor som man får i hushållet (burkar, mjölkförpackningar, plast ...)

här: det spelar ingen roll vilket material det var det något är gjort av (t.ex. plast, papper ...)

det att mycket sopor har samlats och bildat ett berg byggnad där man t.ex. eldar sopor som sedan blir till värme

sortera sopor så att plast, tidningar, glas, metall är för sig, man blandar inte soporna

det som sitter högst upp på den lilla kryddbурken en burk med kryddor (t.ex. curry, anis, chili ...)

ta bort

en plats där man kan lämna in sina sorterade sopor, som sedan bränns upp

här: hela bilen är full med saker som ska kastas skåp där det är kallt och där man har mat

här: grenar som man klippt från träden

träd som bär frukt, t.ex. äpplen, päron

det som ska slängas

Grundhjulet

en sopbransch, -er	alla företag som tar hand om soporna
ett motto, -n	en kort regel
en sogubbe, -ar	en man som arbetar med sophantering (ordet används inte längre)
en expert, -er	en person som kan något mycket bra
(en) avfallshantering	det att ta hand om avfallet på ett bra sätt
(en) återvinning	det att sortera sopor och sedan använda dem på nytt
ösa på	här: trycker många tidningar
en jätteupplaga, -or	ett mycket stort antal av en tidning
sno åt sig	ta med sig
hamna	här: läggas
(en) nedskräpning	det att man slänger tidningar och skräp överallt
ta sig uttryck	göra på ett nytt sätt
dyka upp	komma plötsligt
en lattemugg, -ar	en pappersmugg som det varit café latte i (kaffe med mjölk)
en fimp, -ar	det som blir kvar när man släckt sin cigarett
flyta i en bana	här: kastas bort
en kroggäst, -er	en person som äter mat på en restaurang
trycka ned	här: använda våld för att få ned kartongen
en källsorteringsstation, -er	en plats där man kan lämna sina sopor
en samvetsgrann, -a	mycket noggrann
vikt	här: när man plattat till och gjort mjölkkartongen så liten som möjligt,
prydlig	ordentlig
en trave, -ar	här: en hög med tidningar
påläst	som har läst och därför kan mycket om något
en förpackning, -ar	skydd av papper eller plast runt något
en nedbrytningstid, -er	här: den tid det tar för förpackningar att brytas ner i naturen (t.ex. 20–25 år för en plastpåse)
en dumpare, -	en person bara kastar skräp utan att sortera
ett kärl, -	här: en stor burk där man lägger sina sopor utan att sortera
osorterad	utan hämningar, utan att bry sig om vad man gör
ohämmad	här: som druckit mycket alkohol
alkoholstinn	här: en kultur där det är populärt att sitta ute och äta mat som man lagat eller köpt
en picknickkultur, -er	bli mycket populärt
breda ut sig	den tid som det är sommar i Sverige
ett sommarhalvår, -	fest i en park
ett parkparty, -n	här: njuta och bli mätt
frodas	

Grundhjulet

en snabbmatsrest, -er	det som blivit över när man ätit färdigt av snabbmaten
en städpatrull, -er	fler personer som städar tillsammans
romantisk	full av kärlek, mysig stämning
en spontantur, -er	här: bestämma sig helt plötsligt för att åka båt
en skärgård, -ar	en del av en kust där det finns många öar
en engångsgrill, -ar	grill som man använder en gång
Skärgårdsstiftelsen	organisation som tar hand om skärgården och naturen där
hävda	säga mycket bestämt
en arbetsmiljöfråga, -or	en fråga som har att göra med miljön där någon arbetar
en tillsyningsman, -män	man som kontrollerar att allt sköts ordentligt
en sårskada, -or	här: när man får ett sår för att man gjort sig illa på en engångsgrill
en skärskada, -or	här: när man skurit som på metallen i engångsgrillen
(en) hantering	det att ta hand om något (här: engångsgrillar)
en sopbod, -ar	liten byggnad där man kan slänga sina sopor
Sverige är ett märkligt land s. 312	
märklig	underlig, konstig
en självklarhet, -er	det att något är väntat och lätt att förstå
ständigt	alltid
meningslös	inte viktig, utan betydelse
böja	luta huvudet bakåt
en nacke, -ar	baksidan av halsen
blicka	titta
stöta ihop med	träffa, möta
en hälsningsfras, -er	det man säger när man hälsar på någon, t.ex. hej
övertygad om	helt säker på
stöta på	träffa, möta
en dåre, -ar	galning
öga mot öga	mitt emot varandra så att man kan se in i varandras ögon
en svärmor, -mödrar	mamma till den man är gift med
ett eldprov, -	viktigt prov som visar att man kan
tystna	sluta låta, sluta prata
melankolisk	deprimerad
en läggning, -ar	det att man är på ett visst sätt
likna vid	jämföra med

Grundhjulet

upprörd

urskulda sig

arg

ursäkta sig

Sol, vind och vatten s. 314

en syrsa, -or

(ett) sus

(ett) grus

brunbränd

ruva fåglarna

en försoning, -ar

vävda av

en herde, -ar

omge

en ledstjärna, -or

skymma

Sion

sval

en insekt som gnider sina vingar mot varandra så att det låter

det ljud man kan höra när det blåser

små stenar (här på skolgården)

som fått färg av solen, blivit brun

här: när fåglarna ligger på sina ägg innan de kläcks

och fågelungarna kommer fram

det att man förlåter någon och blir sams igen

gjorda av, sammansatta av

en person som vaktar fåren

ha något runt omkring sig

stjärna som lyser starkt och visar vägen

bli mörkt

en kulle i det äldsta Jerusalem

lite kall

23 Vi här i Sverige

”Privat” är ett fult ord för Marie Göransson s. 334

inkludera

ta ansvar för

en allmänning, -ar

komplicerad

bruka

ha tillträde

ha ansvar

en kust, -er

en äng, -ar

en hage, -ar

bli medveten om

en simskola, -or

en anledning, -ar

en katastrof, -er

så pass

generös

räkna med

ta hand om något som är viktigt

mark som ägs av många och som alla har tillgång till

svår

här: sköta jorden

ha rätt att vara där

ta hand om något viktigt

gräns mellan hav och land

ett område där det växer gräs och blommor

ett område med staket omkring där djuren betar

som börjar förstå vad något betyder

en slags skola där barn får lära sig simma

orsak till något

en mycket stor och allvarlig olycka

här: vara så mot andra människor som vi är

inte snål, vilja ge andra människor något

24 Vi och universum

Människans hem s. 338

darrande	som skakar lite
glänsa	lysa starkt
fjärran	långt borta
(en) mull	jord

13 dygn i rymden efter 14 år på jorden s. 340

lift-off	när raketten startar
huvudmotorer	de viktigaste motorerna
bulta	slå; Här: hjärtat slår hårt
varva upp	sätta igång motorerna ordentligt
stabil	stadig, som man kan lita på
en booster, -ar	den anordning som gör att raketten kan lyfta och accelerera
en hästkraft, -er	måttenhet för effekt (hk)
braka loss	sätta igång ordentligt
skaka	göra snabba rörelser upp och ner
skälva	darra
dåna	låta högt och mycket
uppnå	komma upp till (här hastighet)
en hastighet, -er	så fort som något förflyttar sig
(en) tyngdlöshet	det att något inte påverkas av tyngdlagen
en astronaut, -er	person som färdas i rymden
jubla	skrika högt av glädje
långt om länge	äntligen
frustrerande	jobbig psykiskt
fastspänd	här: sitta fast i stolen med ett bälte
en tyngdkraft, -er	<i>naturkraft som också kallas gravitation</i>
en nätkasse, -ar	påse som är gjord av ett nät
en sadelväska, -or	här: en väska som varje astronaut har där de kan lägga sina saker
stoppa ned	lägga något i t.ex. en påse
en huva, -or	mössa som sitter tätt om huvudet
en radiosladd, -ar	här: en sladd som sitter fast på huvudet och som hör till en (kommunikations)radio
en hake, -ar	föremål av metall som man sätter fast saker i
en fallskärm, -ar	anordning som minskar hastigheten om man faller snabbt från ett flygplan eller en rymdfärja

Grundhjulet

en kylslang, -ar	slang som det finns kylmedel i
en syrgastub, -er	tub som innehåller syrgas (gasformigt syre)
ett säte, -n	här: stol som astronauten sitter i
en såpbubbla, -or	bubbla av såpvatten
glida iväg	åka iväg
(en) orienteringen	här: veta vad som är upp och ner
snurra runt	rotera
räta upp sig	hamna i rätt riktning
krånglig	besvärlig, svår
(en) allmänhet	de flesta medborgare, många människor
en reflektion, -er	djupare tanke där man tänker efter noga
ett universum, -	<i>alla himlakroppar och rymden omkring</i>
ett jordklot, -	planeten jorden
ett atmosfärsikt, -	ett skikt av gas som finns runt jorden
en jordkant, -er	yttersta kanten på jorden
värna om	vara rädd om
en livsmiljö, -er	miljön vi lever i
ombord	här: inne i rymdfärjan
samsas	hålla ihop, inte bråka
filosofera	fundera, tänka djupt
en uppkomst, -er	det att uppkomma (här: hur jorden kommit till)
en förekomst, -er	det att finnas
en livsform, -er	sätt att leva (inte bara på jorden)
ett decennium, -er	10 år
en koloni, -er	befolkat område
intensiv	mycket arbetsamma, hektiska

Inga svenskar till Mars s. 347

ett besked, -	ett meddelande
vare sig ... eller	här: inte hon men inte heller någon annan svensk
kolonisera	bosätta sig
uttagen	vald
en kandidat, -er	person som söker en tjänst
(en) konkurrens	det att flera personer tävlar om en plats
en lättnad, -er	det att känna sig lättad och fri
överlag	i det stora hela; mest
nederländsk	från Nederländerna
ett projekt, -	idé och utkast för att göra något speciellt
plocka ut	välja
en deltagare, -	person som ska vara med i projektet
en uttagning, -ar	val (här av personer som ska vara med i projektet)
hårdträna	öva mycket

Grundhjulet

udda	annorlunda, inte som vanligt
ett uppdrag, -	arbetsuppgift att göra något speciellt under en tid
en planet, -er	himlakropp
en returbiljett, -er	en biljett som man kan åka tillbaka hem med
ett nuläge, -n	som det ser ut nu
utlova	ge löfte om
en bosättare, -	person som ska bosätta sig (på Mars)
en bopåle, -ar	här: börja bygga bostäder
fylla på	här: komma flera människor
specialanpassad	här: hus som anpassats för att passa förhållandena på Mars
odla	få växter att växa
optimistisk	mycket positiv
anpassa sig	rätta sig efter hur det är
acceptera	godkänna
kulturell	som har att göra med seder och bruk
vara beredd på	kunna klara av
avstå	här: leva utan
en familjebildning, -ar	det att bilda en familj
en runda, -or	omgång, uttagning
återstå	vara kvar
hårdplugga	studera mycket hårt
avgörande	betydelsefull
definitivt	här: verkligen, mycket
en gallring, -ar	här: det att man väljer ut människor som får vara med
dyka upp	komma plötsligt och oväntat
en omgång, -ar	här: tillfälle att få vara med en gång till